

SENAT RP

ZAPIS STENOGRAFICZNY

Wspólne posiedzenie
Komisji Budżetu
i Finansów Publicznych (75.),
Komisji Spraw Unii Europejskiej (57.)
oraz Komisji Spraw Zagranicznych (67.)
w dniu 21 lutego 2013 r.

VIII kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie ustawy o ratyfikacji Traktatu o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Walutowej pomiędzy Królestwem Belgii, Republiką Bułgarii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Estońską, Irlandią, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Republiką Włoską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Węgrami, Malcią, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Portugalską, Rumunią, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką, Republiką Finlandii i Królestwem Szwecji, sporządzonego w Brukseli dnia 2 marca 2012 r. (cd.) (druk senacki nr 303, druki sejmowe nr 961 i 999).

(Początek posiedzenia o godzinie 8 minut 05)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Komisji Spraw Unii Europejskiej Edmund Wittbrodt)

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Witam państwa, chciałbym rozpocząć wspólne posiedzenie naszych komisji.

W porządku dzisiejszego posiedzenia jest jeden punkt: rozpatrzenie ustawy o ratyfikacji Traktatu o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Walutowej pomiędzy... I dalej jest wymienionych dwadzieścia pięć państw.

Witam państwa również w imieniu przewodniczących Komisji Spraw Zagranicznych oraz Komisji Budżetu i Finansów Publicznych.

Proponuję taki sam porządek, w jakim debatowaliśmy wczoraj: najpierw zabierze głos minister Maciej Szpunar, potem Biuro Legislacyjne, potem będą pytania, dyskusja, głosowanie nad stanowiskiem naszych komisji i wyznaczenie senatora sprawozdawcy.

Myślę, że ten porządek jest do przyjęcia, tak?

Nie słyszę innych propozycji, wobec tego rozpoczynamy.

Witam, Panie Ministrze, i od razu oddaję panu głos.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:

Szanowni Panowie Przewodniczący! Wysokie Komisje!

Ja dokonam wprowadzenia do problematyki paktu fiskalnego oraz wskażę na najważniejsze aspekty ekonomiczne i prawne związane z tym paktem.

Może zacznę od tego, że nie jest to dokument długi, liczy bowiem szesnaście artykułów, i powiem o kilku mitach. W debacie publicznej funkcjonuje przeświadczenie, że pakt fiskalny ma cokolwiek wspólnego z przyjmowaniem przez Polskę euro. To nieprawda, a najlepszym tego dowodem jest fakt, że Dania, która w ogóle nie uczestniczy w Unii Gospodarczej i Walutowej – nie tak jak Polska, która jest objęta derogacją – ratyfikowała pakt fiskalny, podejmując wszystkie wynikające z tego zobowiązania. To samo uczyniła Rumunia, państwo spoza strefy euro, o takim samym statusie w unii gospodarczej jak my, to znaczy objęte derogacją. Ratyfikowała ona pakt fiskalny, podejmując dobrowolnie wszelkie zobowiązania. Wróć jeszcze do tej kwestii, bo ma ona znaczenie kluczowe w kontekście stosowania paktu fiskalnego.

Pomijając postanowienia paktu fiskalnego, które mają taki charakter jak w każdej umowie międzynarodowej, czyli są określone cele, zakres itd., zobowiązania wynikają z tytułu III paktu fiskalnego „Pakt budżetowy”. W tytule tym chodzi przede wszystkim o wprowadzenie do porządku wewnętrznego tak zwanej reguły fiskalnej, polegającej na tym, że deficyt strukturalny nie może przekroczyć 0,5%, oczywiście z pewnymi wyjątkami, i mówiącej o tym, w jaki sposób ta reguła budżetowa będzie przestrzegana. To tyle na temat tytułu III.

Drugim aspektem paktu fiskalnego, z którego wynikają zobowiązania, jest tytuł IV „Koordynacja polityki gospodarczej i konwergencja”. To są te dwa tytuły, z których wynikają jakiegokolwiek zobowiązania.

Pakt skonstruowano w ten sposób, że jeżeli przystępuje do niego państwo będące członkiem strefy euro, to jest ono związane całością tego paktu, łącznie z zobowiązaniami wynikającymi z tytułu III i IV. W odniesieniu do państw, które w tym nie uczestniczą albo, tak jak Polska, są objęte derogacją, zasada jest taka, że na przykład my w ogóle nie jesteśmy zobowiązani tytułem III i IV. Do nas stosuje się jedynie tytuł V, który mówi tylko o dwóch sprawach: o udziale w szczytach państw strefy euro i o współpracy parlamentarnej.

Polska jako państwo objęte derogacją może być związana całością paktu na dwa sposoby. Pierwszy sposób to złożenie deklaracji, w trybie art. 14, że zamierzamy przyjąć w części lub całości obowiązki wynikające z paktu – i tu uwaga: gdyby ten czy jakiegokolwiek inny rząd chciał taką deklarację złożyć, musiałyby być spełnione przesłanki art. 25 o umowach międzynarodowych, dlatego że byłaby to zmiana zakresu umowy międzynarodowej i byłaby potrzebna zgoda wyrażona w ustawie – a drugi sposób związania się przez takie państwo jak Polska całością postanowień paktu to wejście do strefy euro. Z chwilą uchylecia derogacji, czyli w momencie kiedy Polska stanie się członkiem strefy euro, pakt będzie obowiązywał nas w całości.

Celem przyjęcia paktu fiskalnego było przede wszystkim wzmocnienie dyscypliny budżetowej państw stron. Jeżeli z pozoru przyjęcie paktu fiskalnego mogło być skierowane tylko do tych państw, które są członkami strefy euro, to wydaje mi się, że ważne było to, aby pakt ten nie był umową ekskluzywną, która wyłącza z niego inne państwa. Polsce bez wątpienia zależało na tym, aby sytuacja finansów publicznych w wielu państwach strefy euro została naprawiona.

Nie muszę tu tłumaczyć, że polska gospodarka w dużym stopniu jest uzależniona od tego, co się dzieje w stre-

fię euro. Z drugiej strony jako państwo członkowskie nie chcieliśmy tworzyć umowy międzynarodowej, która byłaby otwarta tylko dla państw strefy euro i na podstawie której byłyby tworzone instytucje formalne lub nieformalne, ale których członkami mogłyby być państwa strefy euro. Wychodzimy z założenia, że jako państwo, na którym ciąży obowiązek przystąpienia do strefy euro, jako państwo objęte derogacją, nie możemy sobie pozwolić na to, aby istniała umowa, z której całkowicie byłyby wykluczone takie państwa jak Polska.

Tutaj muszę powiedzieć, że jeśli chodzi o kwestię dyscypliny budżetowej, to Polska jest w o tyle szczęśliwej sytuacji, że progi ostrożnościowe mamy i w konstytucji, i w ustawie o finansach publicznych. Mechanizmy są zbliżone do tych, o których mówi pakt fiskalny, i myślę, że z całą pewnością można założyć, iż gdyby wszystkie państwa strefy euro miały w zakresie długu publicznego chociażby takie mechanizmy jak Polska, do kryzysu by nie doszło albo ten kryzys miałby zupełnie inny przebieg.

O przyczynach ratyfikacji traktatu przez Polskę już wspominałem. Uważamy, że w sytuacji, kiedy być może kształtuje się architektura instytucjonalna strefy euro, Polska nie może sobie pozwolić na to, aby całkowicie od tych procesów się odwrócić. My uczestniczymy w sześciopaku, w pakcie Euro Plus. Traktat fiskalny jest częścią tego samego zestawu narzędzi i z punktu widzenia Polski byłoby działaniem absolutnie nieracjonalnym, gdybyśmy z własnej woli wyłączyli się z udziału we współpracy w ramach paktu fiskalnego.

Stoimy w tej chwili przed wyborem: albo utrzymamy wpływ na kształt Unii Gospodarczej i Walutowej, albo utracimy ten wpływ na rzecz państw, które są zainteresowane dalszym rozwojem tej unii oraz są zdeterminowane w działaniu na rzecz ulepszenia obowiązujących w niej zasad, i dlatego uzgodniły między sobą ten pakt fiskalny.

Być może padnie pytanie – ja je uprzedzę – dlaczego instrumenty, które są zamieszczone w pakcie fiskalnym, nie zostały ujęte w prawie Unii Europejskiej? Odpowiedź jest prosta: dlatego że nie zgodziły się na to dwa państwa członkowskie – Wielka Brytania i Czechy – które ostatecznie tego nie podpisały. Z tego powodu nie było możliwe stworzenie tych instrumentów w ramach prawnych Unii Europejskiej. Naszym suwerennym wyborem jest dzisiaj to, czy chcemy dalej współtworzyć kształt Unii Gospodarczej i Walutowej, czy uważamy, że inni zrobią to za nas lepiej.

W tej chwili ratyfikacja paktu fiskalnego przyniesie Polsce udział w posiedzeniach szefów państw i rządów, czyli w posiedzeniach szczytu państw strefy euro, które będą poświęcone konkurencyjności, zmianom w ogólnej architekturze strefy euro oraz zasadom jej funkcjonowania w przyszłości.

Co do kwestii szczegółowych to już wspominałem, że mamy tę złotą regułę fiskalną, iż deficyt strukturalny nie może przekraczać 0,5% PKB – z zastrzeżeniem możliwości odejścia od tego w związku z nadzwyczajnymi wydarzeniami – a także dopuszczalnego podwyższenia poziomu deficytu strukturalnego do 1% w wypadku państw, których dług publiczny pozostaje wyraźnie poniżej 60% PKB.

Nie mamy wątpliwości, że gdy chodzi o ewentualną implementację w przyszłości tej reguły fiskalnej do prawa polskiego, nie będzie to wymagało zmiany konstytucji.

Wystarczy zmiana ustawy o finansach publicznych, przepis art. 3 paktu mówi bowiem, że chodzi o zmianę ustawy konstytucyjnej albo innej, która jest wiążąca w procedurze budżetowej. I tutaj miałbym jedną uwagę precyzyjną. Mówi się bardzo często – takie jest moje doświadczenie sejmowe – o jakichś karach nakładanych przez trybunał sprawiedliwości na państwa nieprzestrzegające reguły paktu. Otóż trybunał sprawiedliwości może nakładać kary finansowe – relatywnie niewielkie – tylko za nieimplementację reguły fiskalnej do prawa wewnętrznego, a nie za nieprzestrzeganie paktu. To znaczy, że jeżeli Francja, która w tej chwili ma kłopoty z przestrzeganiem reguły fiskalnej, wpisze regułę fiskalną do prawa wewnętrznego i nie będzie jej przestrzegać, to żadne sankcje trybunału sprawiedliwości jej nie grożą, może on bowiem nałożyć sankcję tylko wtedy, kiedy reguła fiskalna nie zostanie wprowadzona do wewnętrznego porządku prawnego, a czy jest przestrzegana, czy nie, to zupełnie inna kwestia.

Wiele kontrowersji budzi też obowiązek przyjęcia budżetowych i gospodarczych programów partnerskich przez państwa objęte procedurą nadmiernego deficytu. Rzeczywiście, w pakcie fiskalnym znajdziemy pewną modyfikację procedury nadmiernego deficytu, która jest uregulowana w art. 126 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, ale zasadniczo są to mechanizmy oparte na tych samych przesłankach. Jedyna różnica sprowadza się do tego, że o ile w procedurze nadmiernego deficytu zalecenia Komisji Europejskiej muszą być przyjmowane większością kwalifikowaną państw członkowskich, o tyle w pakcie fiskalnym jest tak zwana zasada odwróconej większości kwalifikowanej, czyli zalecenia Komisji Europejskiej są przyjęte, chyba że większość kwalifikowana państw członkowskich je odrzuci. To może tyle, jeśli chodzi o treść paktu.

Teraz powiem kilka słów w odniesieniu do ratyfikacji, bo to zagadnienie też spotkało się z bardzo żywą reakcją w czasie debaty sejmowej.

Pojawia się pytanie, czy zastosować art. 89 ust. 1, tak zwaną dużą ratyfikację, czy uznać, że pakt fiskalny prowadzi do przekazania kompetencji władzy państwowej organizacji lub organowi międzynarodowemu. Ekspertyzy, które zleciło Ministerstwo Spraw Zagranicznych, są w tym zakresie jednoznaczne. Myśmy zlecieli cztery ekspertyzy czterem wybitnym profesorom – powiem, o kogo chodziło, bo wiem, że takie pytanie padnie – profesorowi Janowi Barczowi, profesor Annie Wyrozumskiej, profesorowi Arturowi Nowakowi-Far i profesor Marii Kruk-Jarosz. Wszystkie te ekspertyzy wskazywały jako właściwy tryb art. 89 ust. 1, czyli tak zwaną dużą ratyfikację. Biuro Analiz Sejmowych zleciło dwie ekspertyzy: panu profesorowi Mikowi, który opowiedział się na rzecz art. 90, i panu profesorowi Arturowi Kozłowskiemu, który opowiedział się na rzecz art. 89 ust. 1, tak jak w wypadku ekspertyz zleconych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

My nie mamy wątpliwości, że traktat fiskalny nie przenosi kompetencji wykonywania władzy państwowej. To jest rzecz kluczowa i tylko w takim wypadku można mówić o przekazaniu kompetencji. To, że my podejmujemy zobowiązanie, że na przykład deficyt strukturalny nie przekroczy takiej a takiej wielkości, to jest to zobowiązanie międzynarodowe, które w żaden sposób nie ogranicza kompetencji

państwa polskiego w zakresie procedury uchwalania polskiego budżetu. Dalej Rada Ministrów będzie przedstawiała projekt, dalej Sejm będzie ten budżet przyjmował, a w tym, że przyjęcie paktu fiskalnego będzie miało jakiś wpływ na budżet, nie ma nic nadzwyczajnego, bo każda umowa międzynarodowa, która pociąga za sobą konsekwencje finansowe dla państwa, ogranicza możliwość manewru państwa w procedurze budżetowej, musimy się bowiem wywiązywać z podjętych przez siebie zobowiązań. Podsumowując to, powiem, że Polska w żaden sposób nie będzie w tej chwili związana przepisami tytułu III i IV paktu fiskalnego, czyli nie przyjmujemy na siebie żadnych zobowiązań.

Jeśli przyjrzymy się, jakie byłyby konsekwencje niepodpisania przez Polskę paktu fiskalnego i nieratyfikowania go, dojdziemy do konkluzji, że, po pierwsze, w sferze prawnej zostalibyśmy formalnie pozbawieni możliwości udziału w szczytach państw strefy euro i współpracy parlamentarnej. W sferze politycznej Polska okazałaby w ten sposób nie tylko obojętność wobec działań mających na celu przezwyciężenie kryzysów w strefie euro, lecz także brak zainteresowania pogłębianiem współpracy i zachowaniem integralności Unii Europejskiej jako całości. Tylko będąc stroną paktu fiskalnego, mamy pewność, że traktat ten nie będzie zmieniany w kierunku, który zagrażałby integralności Unii. Pamiętajmy, że gdybyśmy nie byli stroną paktu, to pakt można byłoby zmieniać bez zgody Polski, a w tej chwili wszystko to, co by zagrażało integralności, będzie wymagało także naszej zgody. Co więcej, mogę powiedzieć, że Polska w trakcie negocjacji, ale także w trakcie stosowania paktu fiskalnego, będzie czuwać nad tym, aby był on wykonywany w ten sposób, by nie naruszał prawa unijnego i spójności Unii Europejskiej. Polska nie ponosi żadnego ryzyka, przystępując do paktu fiskalnego. Jak mówiłem, w żaden sposób nie przesądza to o przyjęciu przez Polskę wspólnej waluty, a pozostając poza strefą euro, Polska nie przyjmuje na siebie żadnych zobowiązań wynikających z tego paktu.

To tyle tytułem wprowadzenia. Dziękuję.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo, Panie Ministrze.

Witam również pana ministra Jacka Dominika.

Zgodnie z przyjętym trybem postępowania poproszę pana dyrektora Adama Niemczewskiego o uwagi dotyczące tego projektu.

Wicedyrektor Biura Legislacyjnego w Kancelarii Senatu Adam Niemczewski:

Szanowni Państwo!

Ustawa ratyfikacyjna, którą państwo mają przed sobą, zawarta w druku nr 303, nie budzi wątpliwości o charakterze legislacyjnym. Ja dodam tylko kilka słów na temat wątpliwości, o których mówił pan minister, dotyczących trybu ratyfikacji tego traktatu.

Jak państwo doskonale wiedzą, ratyfikacja odbywa się albo w sposób uproszczony, to znaczy bez udziału parlamentu, albo za zgodą parlamentu, w sytuacjach przewidzianych w konstytucji w art. 89 ust. 1. Jeżeli dochodzi do prze-

kazania kompetencji organów władzy państwowej na rzecz organizacji międzynarodowej lub organu międzynarodowego, należy zastosować tak zwaną kwalifikowaną ratyfikację, to znaczy ustawa musi być przegłosowana większością 2/3 głosów zarówno w Sejmie, jak i w Senacie.

Teraz należy się zastanowić, czy ten traktat dotyczy treści uregulowanych w ustawie lub w wypadku których konstytucja wymaga ustawy. Wydaje się, że odpowiedź brzmi „tak”, czyli umowa powinna być ratyfikowana w drodze ustawy. Czy dochodzi do przekazania kompetencji? Otóż w zakresie, w jakim traktat będzie obowiązywał Polskę, to znaczy tylko w zakresie tytułu V, czyli tylko w zakresie uprawnień do udziału w szczytach i w niektórych debatach w strefie euro oraz w zakresie współpracy parlamentarnej. Na pewno nie następuje przekazanie żadnych kompetencji na rzecz innego organu, a wręcz przeciwnie, są przyporządkowane kompetencje do udziału w szczytach organizacji międzynarodowej. Czyli na pewno w tym zakresie, jaki jest teraz ratyfikowany, dochodzi do ratyfikacji, która, zgodnie z konstytucją, wymaga trybu ustawowego, ale tego zwykłego, wynikającego z art. 89 ust. 1 pkt 5. W pozostałym zakresie, jak wspominał pan minister, gdyby Polska chciała skorzystać z przystąpienia do tytułu III i IV w trybie art. 14 ust. 5 umowy, rząd musiałby wystąpić z nowym projektem ustawy, w którym prosiłby o wyrażenie zgody na ratyfikację ustawy rozszerzającej zakres obowiązywania umowy międzynarodowej i dopiero wtedy zastanawialibyśmy się, jaki tryb byłby właściwy. Oczywiście wtedy byłoby to pytanie na tamten moment. Wydaje mi się, że analizując przepisy traktatu i obowiązujące przepisy Unii Europejskiej dotyczące tak zwanego sześciopak i procedury nadmiernego deficytu, można stwierdzić, że nie następuje przekazanie żadnych kompetencji poza tymi, które zostały już przekazane w traktacie, a więc również takie rozszerzenie zakresu będzie prawdopodobnie następowało w trybie art. 89 ust. 1 pkt 5. Stwierdzam więc, że procedura ratyfikacyjna jest prawidłowa. Dziękuję.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo panu dyrektorowi.

Otwierając dyskusję, chciałbym przypomnieć, że pakt ten nie jest czymś nowym dla Senatu, że na początku ubiegłego roku, 31 stycznia, mieliśmy informację rządu na temat jego projektu i wtedy dwie komisje: Komisja Spraw Unii Europejskiej oraz Komisja Budżetu i Finansów Publicznych, dyskutowały nad przedstawionymi dzisiaj propozycjami.

Proszę bardzo, otwieram możliwość zadawania pytań i zabierania głosu w dyskusji.

Zacznijmy od pana senatora Jackowskiego.

Senator Jan Maria Jackowski:

Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący.

Panie Ministrze, chodzi mi o uzasadnienie zawarte na stronie 1 w druku nr 961: W ramach tej debaty pojawiły się propozycje utworzenia tak zwanego rządu gospodarczego w ramach strefy euro, którego celem byłaby ściślejsza koordynacja działań gospodarczych.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

To jest druk nr 961.

(*Głos z sali*: Sejmowy?)

Sejmowy. Mówię o uzasadnieniu.

(*Głos z sali*: Tak, tak.)

Nie mówię o tekście.

Mam pytanie: jak należy rozumieć sformułowanie „tak zwany rząd gospodarczy”? Jak to się ma do obecnych regulacji traktatowych, na których opiera się cała Unia Europejska? Może mi pan to wyjaśnić?

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Od razu? Dobrze.

Pan minister, bardzo proszę.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:

Panowie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Uzasadnienie odnosi się do momentu, kiedy to, w listopadzie, Rada Europejska wpisała do swoich konkluzji konieczność przyjęcia takiego paktu. Sytuacja polityczna w Europie wyglądała wtedy tak, że niektóre państwa bardzo nalegały na to, aby kryzys finansowy stał się pretekstem do utworzenia – powiem to wprost – nowej unii europejskiej, to znaczy unii obejmującej tylko państwa strefy euro, która by funkcjonowała na całkowicie innych zasadach aniżeli Unia Europejska w kształcie dotychczasowym. Jednym z głównych sporów w trakcie negocjowania paktu fiskalnego było to, że niektóre państwa, pod przewodnictwem jednego państwa, w którym zmienił się prezydent, dążyły do tego, aby art. 12 mógł stanowić podstawę do tworzenia nowych ram instytucjonalnych, a gdyby powstał pakt fiskalny w tym kształcie, z możliwością tworzenia instytucji, aby instytucje te przejmowały dotychczasowe kompetencje instytucji Unii Europejskiej. Podczas tych negocjacji naszym zadaniem i zadaniem wielu innych państw – ale powiem nieskromnie, że Polska znalazła się w pierwszym szeregu – było to, aby nie dopuścić do dezintegracji Unii Europejskiej i do tworzenia dwóch struktur instytucjonalnych. To sformułowanie odnosi się więc do momentu negocjacji. W tej chwili, jak wiadomo, Francja po zmianie prezydenta ma nieco inne spojrzenie na tę kwestię. Dziękuję.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Pan senator Cioch, bardzo proszę.

Senator Henryk Cioch:

Panie Przewodniczący, wszyscy pamiętamy doskonale, iż 31 stycznia 2012 r. odbyło się wspólne posiedzenie Komisji Budżetu i Finansów Publicznych oraz Komisji Spraw Unii Europejskiej, w którym to spotkaniu uczestniczył pan minister Szpunar, a z ramienia Ministerstwa Finansów pan minister Kotecki. Wszyscy, włącznie z panem przewodniczącym, zadawaliśmy wiele różnych pytań – dysponuję tutaj stenogramem – i chciałbym dziś poruszyć

kwestie związane z pytaniami, które zadawał pan Wittbrodt, przewodniczący Komisji Spraw Unii Europejskiej. Pan minister Szpunar udzielił dzisiaj odpowiedzi, a gdy występowałem, analizowałem odpowiedzi pana ministra na pytania sprzed roku. Między innymi była poruszana kwestia, czy pakt ten narusza naszą suwerenność. I wówczas, na tym spotkaniu, pan minister odpowiedział: w zależności od tego, jak na suwerenność spojrzymy. Czyli w ścisłym tego słowa znaczeniu suwerenność jest naruszona.

Następna kwestia. Czy przekazanie niektórych uprawnień organów władzy ustawodawczej organom wymienionym w tymże pakcie jest zgodne z konstytucją, a konkretnie z art. 90 konstytucji? Już wtedy była sporządzona ekspertyza zewnętrzna i pan minister powiedział, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych będzie przekazywać ekspertom do opracowania dalsze ekspertyzy. Mam tu wątpliwości, bo moim zdaniem pakt ten narusza pierwotne przepisy prawa Unii Europejskiej, nie tylko traktatu Unii Europejskiej, ale też w sposób oczywisty i jednoznaczny narusza konstytucję i procedury związane z jego ratyfikacją, czyli...

(*Wypowiedzi w tle nagrania*)

I teraz właśnie mam pytanie konkretne, Panie Ministrze – bo mamy prawo to wiedzieć – jakie ekspertyzy i komu zleciło ministerstwo oraz jakie jest stanowisko ekspertów? Sprawa jest bardzo poważna i ekspertyzy w żadnym wypadku nie mogą tu mieć charakteru tajnego.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Pan przewodniczący Cimoszewicz.

Senator Włodzimierz Cimoszewicz:

Ja mam pytanie związane z trybem naszego obradowania. Przy całym respekcie dla docieklivosti pana senatora, nie zebraliśmy się tu, żeby dokonywać egzegezy wypowiedzi ministra Szpunara – z całym szacunkiem dla pana ministra Szpunara – sprzed roku i dzisiaj, tylko w konkretnej sprawie. Mamy przed sobą konkretny tekst traktatu, z konkretnym zakresem naszych zobowiązań, a nie hipotetycznym, wyobrażanym sobie rok temu czy może jeszcze wcześniej. Niech pan łaskawie nie stawia w sposób tak kategoryczny, bez jakiegokolwiek rozumowania przedstawiającego pańską argumentację, tezy, że jest to oczywiście sprzeczne z konstytucją i z prawem europejskim. To jest umowa, która stoi obok traktatów europejskich, bo ona nie obejmuje wszystkich członków Unii Europejskiej. Minister przed chwilą tłumaczył, dlaczego nie zmieniono prawa europejskiego: po prostu część państw należących do Unii Europejskiej postanowiła zawrzeć dodatkową umowę między sobą, do czego mają święte prawo.

Serdecznie proszę, szanujemy się też nawzajem, szanujemy swój czas itd. Tu są trzy komisje, respektujemy to.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Pan senator nawiązał do 31 stycznia, chciałbym więc powiedzieć, że mnie wtedy interesowało głównie to – i o to dopytywałem – czy w Unii rzeczywiście następuje po-

dział, chociaż on był już wcześniej, na te państwa, które są w strefie euro, i te, które w niej nie są. Polska wtedy usilnie zabiegała o to, żebyśmy byli obecni możliwie wszędzie i możliwie wszędzie mieli na to wpływ. Dbaliśmy o jedność i to był główny temat, który mnie wtedy interesował, ale...

Proszę bardzo, pan minister Szpunar.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:

Dziękuję za pytanie.

Nie analizowałem w tej chwili swoich wypowiedzi ze stycznia i może dodam, że pakt został podpisany 2 marca, a zatem na pewno w styczniu nie mieliśmy jeszcze do czynienia z ostatecznym jego tekstem. Zapowiedziałem wtedy, że rząd zleci ekspertyzy, które zlecił, i o nich wszystkich powiedziałem w dzisiejszym wystąpieniu, wymieniając nazwiska ekspertów. Wszystkie ekspertyzy, które sporządził rząd, przekazaliśmy do Biura Analiz Sejmowych, zakładam więc, że państwo tymi ekspertyzami dysponują, a jeżeli nie, to możemy w ciągu pół minuty je przekazać. Na 100% przekazywaliśmy je Biuru Analiz Sejmowych.

Jeśli chodzi o pytanie o zgodność z prawem Unii, to sam traktat fiskalny w art. 2 stanowi o pierwszeństwie prawa unijnego, mówiąc, że będzie on stosowany i interpretowany zgodnie z prawem Unii Europejskiej. Jest to zresztą jeden z tych przepisów, na których zależało także Polsce.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Pan senator Klima, a potem senator Bierecki.

Senator Maciej Klima:

Panie Przewodniczący! Panie Ministrze!

Pakt fiskalny obowiązuje już od 1 stycznia. Które z krajów będących w strefie euro nie podpisały go?

Następne pytania. Czy pakt ten obowiązuje już we wszystkich krajach euro, nawet jeśli któryś z krajów go nie podpisał? Czy podpisanie paktu fiskalnego jest warunkiem wejścia krajów spoza strefy euro – co pan powiedział wcześniej – do strefy euro? I jeszcze jedno pytanie: jakie koszty finansowe dla naszego kraju są związane z podpisaniem i ratyfikowaniem tego paktu? I ostatnie pytanie: czy zgoda na pakt fiskalny i podpisanie go będą wymagały zmian w obowiązujących w naszym prawie ustawach i ewentualnie w jakich? Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Panie Ministrze, teraz czy...

(*Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:* Od razu odpowiem na kilka pytań.)

Proszę bardzo.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:

Spośród państw strefy euro oczywiście podpisały go, a nawet ratyfikowały, wszystkie, z wyjątkiem Beneluksu i Malty.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Beneluks i Malta jeszcze nie ratyfikowały.

(*Głos z sali:* Belgia, Luksemburg...)

Belgia, Luksemburg, Holandia i Malta, cztery państwa jeszcze go nie ratyfikowały, a spośród państw spoza strefy euro ratyfikowała go, jak mówiłem, Dania, przejmując całość zobowiązań od samego początku...

(*Głos z sali:* Rumunia.)

Tak, Litwa, Łotwa i Rumunia, ratyfikowały go, przyjmując całość zobowiązań, bliska końca jest już procedura ratyfikacyjna w Szwecji.

Kolejne pytanie: czy jest to powiązanie... Nie, formalnie nie ma, to znaczy pakt fiskalny wszedłby w życie – taki był warunek – jeżeli ratyfikuje go co najmniej dwanaście państw spośród siedemnastu państw strefy euro, tak że nie ma formalnego powiązania pomiędzy byciem w strefie euro a byciem stroną paktu fiskalnego.

Kwestia kosztów. W tej chwili przystąpienie nie pociąga za sobą jakichkolwiek kosztów prócz ewentualnie kosztów podróży szefa rządu na szczyt państw strefy euro.

I ostatnia sprawa, bo nie zapisałem sobie?

(*Senator Maciej Klima:* Zmiany w ustawodawstwie.)

Zmiany w ustawodawstwie. Jak mówiłem, art. 3 paktu fiskalnego używa takiego sformułowania – może je przytoczę – że reguła fiskalna musi być w ciągu roku od wejścia w życie traktatu wpisana w przepisy krajowe w miarę możliwości rangi konstytucyjnej lub w inny sposób gwarantujący pełne poszanowanie i przestrzeganie tych zasad w całym toku krajowych procedur budżetowych.

My uważamy, że ta druga przesłanka jest u nas spełniona przez ustawę o finansach publicznych, czyli nie będzie to wymagało zmiany konstytucji, a jedynie zmiany ustawy o finansach publicznych.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Pan senator Bierecki.

Senator Grzegorz Bierecki:

Pozwolę sobie wrócić do pytania z dnia wczorajszego – bo nie usłyszeliśmy odpowiedzi na nie – które dotyczy trybu procedowania nad tą ratyfikacją. Dlaczego w takim pośpiechu Senat zajmuje się tą ustawą? Jakie są tego powody? Projekt ten nie jest oznaczony jako pilny, chcielibyśmy więc się dowiedzieć, jaka racja kryje się za takim pośpiechem.

Druga rzecz. Chciałbym podziękować panu senatorowi Cimoszewiczowi za jego wypowiedź. Mnie się wydawało do tej pory, że ten pakt jest sprawą bardzo skomplikowaną, bardzo trudną, ale usłyszałem, że to prosta sprawa: państwa się umówiły i podpisały umowę. Dziękuję bardzo za to

uproszczenie. Chciałbym jednak skorzystać z obietnicy pana ministra Szpunara i zapoznać się z opiniami ekspertów i analizami, które zostały sporządzone na potrzeby ministerstwa. My pracujemy w niezwykle szybkim trybie i nie znamy tych opinii. Pan profesor Cioch prosił o ich przedstawienie, a ja się przyłączam do tej prośby.

I wreszcie pytanie dotyczące samego traktatu. Art. 14 pozwala złożyć państwu jednostronną deklarację o przyjęciu całości tego traktatu, mam więc pytanie o tryb złożenia tej deklaracji, o udział parlamentu przy jej składaniu, o sposób współpracy rządu z parlamentem i wreszcie o to, w jakich warunkach i w jakich okolicznościach rząd uzna za celowe przyjęcie tego traktatu, złożenie takiej deklaracji? Dziękuję.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.
Panie Ministrze, bardzo proszę.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:

Panowie Przewodniczący! Panie Senatorze! Wysoka Komisjo!

Rozumiem, że chodzi o wcześniejsze złożenie deklaracji o zamiarze związania się tytułem III i IV. Otóż kwalifikuje się to – jak już mówił pan dyrektor – jako zmiana zakresu obowiązywania umowy międzynarodowej. Art. 25 ustawy stanowi, że zmiana obowiązywania zakresu umowy międzynarodowej ratyfikowanej za zgodą, o której mowa w art. 89 i 90 konstytucji, wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, czyli taka deklaracja musiałaby mieć zgodę ustawową.

Dodam jeszcze, żeby rozwiać wszelkie wątpliwości, że gdyby tak się stało, iż Trybunał Konstytucyjny czy ktośkolwiek inny uznałby, że związanie się przepisami tytułu III i IV należy traktować jako przekazanie kompetencji w rozumieniu art. 90 konstytucji – my tak nie uważamy, ale orzeczenia Trybunału są nieprzewidywalne – wtedy oczywiście złożenie takiej deklaracji wprost na podstawie konstytucji wymagałoby przeprowadzenia tego w trybie art. 90. Rząd nie przewiduje składania takiej deklaracji. Dzisiaj uważamy, że związanie się tytułem III i IV powinno nastąpić dopiero wtedy, gdy Polska stanie się członkiem strefy euro.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.
Było jeszcze pytanie o ekspertyzy, tak?

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Maciej Szpunar:

Przesłaliśmy je już panu dyrektorowi.
(*Głos z sali:* Idą.)
Idą.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Muszę powiedzieć, że te wszystkie ekspertyzy, są dostępne w Senacie...

(*Wicedyrektor Biura Legislacyjnego w Kancelarii Senatu Adam Niemczewski:* Tylko ekspertyzy BAS, a nie zamówione przez MSZ.)

...i w opinii, którą nam przedstawiał pan dyrektor Biura Legislacyjnego, nie były uwzględniane.

Czy są jeszcze pytania? Czy ktoś chce zabrać głos w dyskusji?

Nie. Wobec tego chciałbym postawić wniosek, aby nasze połączone komisje zaopiniowały pozytywnie projekt ustawy ratyfikacyjnej i apelowały do Senatu o wyrażenie zgody na podpisanie traktatu przez prezydenta.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Tak, o ratyfikowanie.
Pan senator Bierecki.

Senator Grzegorz Bierecki:

Chciałbym złożyć wniosek o odrzucenie ustawy.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Jest wniosek przeciwny, o odrzucenie ustawy, wobec tego zgodnie z zasadami głosowania w pierwszej kolejności będziemy głosować nad wnioskiem dalej idącym, a więc o odrzucenie.

Podaję to pod głosowanie.

Kto jest za przyjęciem wniosku o odrzucenie ustawy, nad którą debatujemy? (8)

Kto jest przeciw? (15)

A więc wniosek o odrzucenie ustawy nie został przyjęty.

Czy musimy głosować dalej, czy to już jest jednoznaczne?

(*Głos z sali:* Nie, musimy głosować.)

Wobec tego poddaję pod głosowanie wniosek o pozytywne zaopiniowanie tej ustawy.

(*Głos z sali:* Nie było „kto się wstrzymał od głosu”.)

Kto jest za?

(*Głos z sali:* Kto się wstrzymał od głosu?)

A, przepraszam. Kto się wstrzymał od głosu poprzednio? (0)

Nie było osób wstrzymujących się od głosu.

To teraz: kto jest za opinią pozytywną? (15)

Kto jest przeciw? (8)

Kto się wstrzymał od głosu? (0)

Wobec tego komisja pozytywnie opiniuje ustawę.

I jeszcze senator Bierecki?

Senator Grzegorz Bierecki:

Panie Przewodniczący, wniosek o odrzucenie ustawy składamy jako wniosek mniejszości.

Przewodniczący Edmund Wittbrodt:

Dobrze. Kto będzie sprawozdawcą?

(*Głos z sali:* Senator Bierecki.)

Musimy jeszcze ustalić sprawozdawcę połączonych komisji. Proponuję, aby był to pan senator Marek Borowski. Czy są inne propozycje?

(*Senator Marek Rocki*: Prosiłbym o zwolnienie z tego obowiązku.)

(*Głos z sali*: Nie Rocki, tylko Borowski.)

Mówię o Borowskim. (*Wesołość na sali*)

(*Głos z sali*: Wniosek Rockiego uwzględniony.)

Wniosek Rockiego uwzględniony.

Czy są inne propozycje?

Nie ma, wobec tego dziękuję bardzo, zamykam...

(*Senator Marek Borowski*: A jeszcze: czy się zgadzam?)

(*Wesołość na sali*)

(*Głos z sali*: A czy się zgadza?)

Czy się zgadza? Tak. Dobrze.

Dziękuję bardzo.

Zamykam nasze wspólne posiedzenie.

(*Koniec posiedzenia o godzinie 8 minut 47*)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie: Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii